

róbert bezák

medzi nebom a peklom

rozhovory so štefanom hríboom

.týždeň

róbert bezák

medzi nebom a peklom

rozhovory so štefanom hríbom

. . . **Obsah**

o Bohu... 14

Je Boh žiarlivý? Je mu nás ľúto? Prečo nenapíše na oblohu, že existuje? Naozaj vyhnal ľudí z raja pre ovocie? Ale aj o tom, prečo je medzi nami a Ním neodstrániteľný závoj.

o ľloveku... 48

Sme na obraz Boží či skôr pod neho? Akú máme cenu, keď pri cunami umierame ako muchy? Sme všetci chorí? Ale aj o tom, či na spásu stačí ľútosť v poslednej sekunde.

o cirkvi... 80

Rozumie cirkev svetu? Sú kňazi k Bohu bližšie ako laici? Prečo sa cirkev spája s národom či štátom? Ale aj o tom, či je láska kľúčovým kritériom na postup v hierarchii.

. . . Úvod

Táto kniha je odpoveď na otázku, ktorú som Róbertovi Bezákovi položil krátko po jeho vymenovaní za arcibiskupa. V tom čase bol ešte nádejou na zmenu pomerov a vzbudzoval veľké očakávania dokonca aj mimo cirkvi. V Lampe som mu vtedy položil otázku, ako je možné, že mohla vzniknúť fascinujúca kniha rozhovorov nemeckého novinára Petra Seewalda s pápežom Benediktom, no tu už roky nič podobné nevzniklo. Pamätám si, ako na to Róbert Bezák kývol hlavou a vzal to ako svoj vlastný nedostatok.

Potom sme na tú tému obaja zabudli. Ja preto, že som ju vnímal ako zodpovednosť iných, a čerstvý arcibiskup preto, že vzápätí zažil dva najbúrlivejšie roky svojho života. Po vymenovaní bol v rýchlom slede ohovorený, zradený a napokon bez možnosti obrany odvolaný.

Odvtedy prešiel takmer rok a otázka z Lampy sa mi začala vracáť. Odbíjal som ju rovnako ako všetky podobné v minulosti. V roku 1990 som odmietal byť novinárom, chcel som len čítať lepšie noviny. V roku 1999 som odmietal byť moderátorom, chcel som len počúvať podnetnejšie televízne diskusie. A ani v roku 2004 som nechcel zakladať nijaký .týždeň, chcel som však byť súčasťou nejakého inteligentnejšieho a tvorivejšieho priestoru. Rovnako to bolo aj teraz – chcel som si listovať v kvalitných domácich knihách o Bohu a človeku, a nie ich robiť!

Lenže otázka akosi nezmizla.

A tak som po dvoch mesiacoch radšej prestal bojovať a navrhol som Róbertovi Bezákovi dlhý letný rozhovor. Po mojom vysvetlení dosť rýchlo súhlasil, a tak sme sa v auguste začali

stretávať v kláštore redemptoristov pod bratislavskou Hlavnou stanicou. Vypili sme pritom veľa kávy, v okolí sme si dali zopár dobrých obedov a popritom sme skúšali odpovedať na jednoduché otázky.

Priznávam, že celé tie dni som bojoval s pocitom, že knihu by mal robiť niekto s dôkladným teologickým vzdelaním, nie ja. Niekto múdrejší a lepší. Ale keď sme náš dlhý rozhovor skončili, prišla úľava. Hádám sme obaja urobili všetko, čo sme mali a mohli.

Róbertovi Bezákovi dnes hrozí, že ho verejnosť prestane vnímať ako človeka a urobí si z neho chladný symbol. Ale náš dlhý letný rozhovor mi potvrdil, že je to stále vreľý a súčasne zraniteľný človek, ktorý vytrvalo hľadá Božiu lásku. A hovorí o nej ako málokto.

Ani raz som sa arcibiskupa Bezáka neopýtal na skutočné dôvody jeho odvolania. A predsa mám pocit, že odpoveďou je celá táto kniha. Veľmi však dúfam, že v nej je aj niečo viac. A že Ten, o ktorom sme klopytavo hovorili, nám raz povie: Nebolo to márne, chlapci moji.

Štefan Hrib

• • • O Bohu

Keď ľudia rozmýšľajú o tom, kto je Boh, tá predstava sa v priebehu dejín menila. Najprv bola prírodná, takže každý blesk bol z Božej vôle. Dnes je to už troška opačný extrém, skoro nič nie je Boh. Ale nielen historicky sa to mení. Keď je človek dieťa, keď je dospelý a keď je starý, vníma Boha inak. A aj v ťažkých situáciách sa mení pohľad. Zmenil sa za posledné tri roky tvoj obraz Boha?

Iste, ten vývoj okolo mňa by mohol otvoriť otázku, či je niečo stabilné v pohľade na nebo. Či je naozaj stabilný ten Boh, o ktorom hovoríme, že bol, je, aj bude, a on sám sa nazval Som, ktorý som. Ja som vždy vychádzal z tohto posolstva ešte od Mojžiša. A mne to tak vychádzalo, že Boh je plnohodnotná prítomnosť, ku ktorej sa už nemá čo pridať. Nebol včera horší, dnes lepší, ani zajtra nebude ešte lepší. Snažil som sa aj cez filozofiu, vrátane platonizmu, ktorý je blízky kresťanstvu, vidieť Boha ako dokonalosť. Boh je vždy krásny vo svojej láske, vo svojej existencii, vo svojom prežívaní. Samozrejme, že nejakú vizuálnu predstavu do toho ťažko namontovať. Stariec s bradou? Nie. Napokon, Boh je v troch osobách a už toto samotné je ťažké pre človeka. Ako môže byť jedno a zároveň tri...

.....

... nemáš teda žiadnu predstavu?

Občas som si Boha predstavoval ako akési prúdenie. Aktívne, tajomné prepojenie. Ale nikdy som sa nesnažil urobiť si konkrétnu predstavu Boha. V tomto som taký židovský – ne-maľoval som si Boha. Skôr som sa snažil prežívať Ho vo vznešenosti, ktorú som cítil, že ju môžu mať aj ľudia. V plnohod-

- • • notnosti života, v tom, ako niektorí vedia pomáhať, obetovať sa. Boha teda nehľadám cez nejakú fyzickú predstavu, nejaký dotyk, ale ako niečo, čo je úžasné, mohutné, ako vlnenie mora, ktoré sa nikdy nekončí a jeho sila je nekonečná. Aj v prírode sa dajú hľadať akési analógie, lebo to, s čím sa tu stretávame, je tiež nejaký odraz. On za tým všetkým musí byť – ani nie v nejakaj materiálnej konkrétnej podobe, ale ako niečo také silné a krásne, že viac sa už nedá. Toto mi zostalo. Iste, niektoré prejavy Boha v zmysle spravodlivosti a historického pohybu sveta sú pre mňa občas nevysvetliteľné. Nevieť čítať Jeho myšlienky. Prečo sa svet vyvíja takto? Prečo má zlo, napríklad, takú dlhú zotrvačnosť.
.....

Rozumná odpoveď neexistuje?

Vzhľadom na svoj vek už hádam môžem povedať, že všetko má svoj čas. To, čo sa mi ako mladému zdalo, že by sa mohlo vyriešiť rýchlejšie, predsa len prišlo, len inokedy. Takto padol aj komunizmus. Nie po dvoch, troch, štyroch rokoch. Po štyridsiatich, v Rusku dokonca po sedemdesiatich. Preto sa mi zdá, že Boha treba vnímať aj cez trpezlivosť, hoci toto je dosť ťažké. Lebo naozaj by sme chceli Boha vidieť aj ako bytosť, ktorá žije v našich životoch, našimi trápeniami a nie iba ako tú dokonalú, úžasnú osobu, ktorá má tak či tak všetko v merku. On to všetko robí, ale nie vždy tak, ako chceme my. Takže na jednej strane si uvedomujem úžasnú Boha, na druhej strane si uvedomujem ťažkosť prieniku do jeho spôsobu konania a existencie. Oboje ostáva.
.....

Raz sme sa raz v Lampe rozprávali o tvojom silnom osobnom dotyku s Bohom, bol si vtedy študent?

To bolo v kláštore, už som bol kňaz. Ak teda hovoríme o silnom zážitku v dospelosti, lebo také drobné osobné zážitky som mal aj ako chlapec.

.....

Akú to malo podobu?

Ako keby ste vstúpili do priestoru, v ktorom vnímate krásnu vôňu. Nevidíte ju, ale vnímate. Ona vás zrazu obklopí a prenikne. V tom čase som práve uvažoval o tom, akou formou sa Boh stará o ľudí. Čo znamená, že Boh je láska? A mal som vtedy vyvážený život. To je dosť dôležité, lebo človeka, ktorý je v strese a v ťažkostiach, to dosť určuje. A vtedy, v tom duchovnom prežívaní aj v kompletnom osobnom rozmere som to zrazu pocítil. Že áno, toto som Ja, tvoj pokoj, ktorý prichádza.

.....

V jednej chvíli?

V jednej chvíli. Človek sa disponuje na niečo, ale tá dispozícia zasa nemôže byť taká, že sa sám preklopím. Musím povedať, že som sa vtedy naozaj snažil byť dobrý človek. Možno toto je tá otvorenosť. Aby potom zvonku, zo strany Boha, mohol do ľudského života prísť zážitok pokoja, ktorý všetko prevyšuje.

.....

Na jednej strane je Boh, ktorý je nad všetkým, má svoj čas, všetko má v merku, ale nie hneď a robí to troška inak, než by sme chceli. Na druhej strane má mnoho ľudí skúsenosť, že v nejakej chvíli niečo silné zažili. Od zmeny Šavla na Pavla po duchovné obrátenia dneška. Taký ten priamy zásah do života. Ale niekedy sa zdá, že takých je akosi málo.

Zdá sa.